

**А. В. РЖЕВСЬКА** (канд. пед. наук, доц.)  
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

## **ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ ЄВРОПЕЙСЬКИМИ УНІВЕРСИТЕТАМИ В НОВУ ДОБУ ЗНАНЬ**

*У статті наведено історію використання інтернету в навчанні, головні труднощі та рекомендації щодо їх подолання, сформульовані європейськими спеціалістами, особливості дистанційних курсів сьогодення.*

**Ключові слова:** інтернет як засіб навчання, “електронна” культура, дистанційний курс, новітні технології в навчанні.

**Постановка проблеми.** Як відомо, історія людства – це послідовна еволюція від найменших форм людської спільноти до найбільших, від ізоляції до об’єднання, взаємодії та взаємозалежності. У результаті цих інтеграційних змін явища і процеси сучасного світу мають глобальний характер. За нових суспільно-політичних умов Україна активно впроваджує різні моделі оновлення та реформування університетів. Критично-конструктивне вивчення різних аспектів розвитку сучасної європейської університетської освіти може збагатити вищу освіту України новими прогресивними ідеями щодо найкращої організації навчання.

**Предметом** цього дослідження є проблеми використання інтернету в європейському освітньому просторі першого десятиліття ХХ ст. Оскільки в переважній більшості європейських країн університетський сектор вважається найкращим за рівнем академічної підготовки студентів і слугує взірцем для удосконалення функціонування інших вищих навчальних закладів, вивчення європейської університетської практики використання інтернету сприяє розумінню процесів європейського простору вищої освіти в цілому.

**Аналіз актуальних досліджень.** Інтернет як засіб навчання не є найбільш популярною темою сучасних європейських досліджень в освіті, але вона пов’язана з такими важливими питаннями як забезпечення кращого доступу, працевлаштування випускників, удосконалення навчального плану, забезпечення якості, європейська мобільність тощо, визнаними спеціалістами в яких є А. Барблан, Д. Ван Дамм, Л. Вебер, Г. Вінклер, С. Вінсан-Ланкран, С. Гурі-Розенбліт, Дж. Дугласс, Д. Дюдерштадт, К. Каркайнен, Р. Льюїс, Г. Нів, Л. Персер, С. Райхарт, П. Ськотт, А. Сурсок, К. Тауч, У. Фельт, П. Флазер, Р. Флауд, Е. Фромент, К. Ходсон, Е. Хезелкорн, Т. Шуллер та ін.

**Виклад основного матеріалу.** Інтернет може слугувати основним чи допоміжним засобом навчання. За останні роки інтернет значно збільшив свою присутність у освітньому просторі України. Дійсно, інтернет містить і забезпечує доступ до практично неосяжного масиву інформації різного рівня якості. У той же час використання інтернету як засобу навчання в багатьох країнах призвело до виникнення певних труднощів. Зокрема, дистанційна форма зробила вищу освіту більш доступною, але не зменшила її високу вартість, оскільки виробництво мультимедійних матеріалів виявилось дуже дорогим.

США можна вважати країною-лідером у впровадженні дистанційного навчання, ця держава має найдовшу історію використання інтернету в освіті, тому її позитивний і негативний досвід у цій сфері активно використовується в Європі. Стан вищої дистанційної освіти США на початок ХХІ ст. спеціалісти характеризують наступним чином:

різні за віком і професією студенти віддають перевагу різним формам навчання – класно-урочній чи он-лайн освіті;

більшість студентів обирають змішане навчання, тобто поєднання занять у класі з навчанням в інтернеті;

тільки 11 % усіх студентів вищих навчальних закладів США, що складало 1,6 млн. осіб восени 2002 р., обрали он-лайн-навчання хоча б з одного предмета;  
тільки 3 % усіх студентів США бажали вивчати всі предмети в он-лайн режимі;  
97 % державних вишів США пропонують хоча б один курс он-лайн чи змішаний курс і 49 % вишів пропонують он-лайн програми, що ведуть до присудження ступеня;  
33 % студентів комерційної форми навчання обирають її дистанційну форму [2, с. 465].

Таким чином, дистанційну освіту не можна вважати за найбільш популярну в США першого десятиліття XXI ст., хоча вона є дійсно прогресивною й ефективною формою подолання географічних кордонів. Щодо європейського континенту, сучасні європейські науковці усвідомлюють, що з метою подолання відставання від американських університетів “електронна” культура повинна активно впроваджуватися – “кожному студенту – ноутбук, кожному професору – сайт” [3].

Наразі за даними впливового академічного об’єднання університетів Європаум (Euroaeum) 91% європейських студентів використовують інтернет як засіб освіти (вивчення навчального матеріалу, виконання вправ, повторення тощо), але менш ніж годину на день, водночас 50 % студентів щоденно витрачають чотири години в мережі на розваги та спілкування.

Також 53 % студентів Європи вважають, що їхні викладачі зовсім не використовують інтернет-ресурси в роботі, хоча це, на думку студентів, покращило б викладання. 87% студентів відмічають, що розміщення навчальних матеріалів на сайті є дуже корисною практикою.

У свою чергу, 15 % європейських викладачів використовують інтернет для організації навчання, 45 % викладачів прагнуть знати більше про переваги впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчання. Загалом кожен четвертий викладач оцінює наявну практику використання ІКТ у вузі як добру чи відмінну; при цьому викладачі та студенти не впевнені, чи сприяє сучасний рівень використання ІКТ покращенню студентського навчання [3].

Як свідчать сучасні дослідження з міжнародної практики впровадження дистанційної освіти, на вибір моделі організації дистанційного навчання впливає соціально-економічне і політичне становище та інфраструктура країни, регіону, ВНЗ/корпорації, які організували таке навчання. Зарубіжні дистанційні курси найчастіше мають за основу ВНС “Blackboard”, “WebCT”, а також власні розробки фірм та університетів. Завдяки потужним лініям зв’язку, зарубіжні ВНЗ можуть використовувати в дистанційних курсах весь спектр послуг інтернету. При цьому всі дистанційні курси ліцензовано [1, с. 379].

Більшість дистанційних курсів стосуються різних видів мистецтв, соціальних наук, охорони здоров’я, менеджменту, математики, права, психології, державного адміністрування, економіки, банківської справи та страхування, зв’язків із громадськістю, медичного обслуговування, туристичного і готельного менеджменту, бухгалтерського обліку, міжнародної торгівлі, комп’ютерних наук і технологій, іноземних мов для бакалаврів і магістрів, а останнім часом – для докторантів. Такі курси порівняно легко розробити і вони мають великий попит у населення. Дистанційні курси з технічних дисциплін важче розробляти, вони користуються меншим попитом [1, с.379].

Провідні університети Європи, об’єднані в Європаум, погодилися, що необхідно створювати такі електронні засоби, що відповідають очікуванням студентів. Це повинні бути деталі лекцій, курсів; списки рекомендованої літератури; прізвища визнаних експертів; он-лайн дискусії зі специфічних тем тощо. Випускники повинні знати, як використовувати найсучасніші технології, професори – поступово підвищувати рівень володіння інформаційно-комунікативними технологіями, використовувати їх у навчанні та науковій роботі.

Загальні рекомендації з покращення використання новітніх технологій в європейському університеті сьогодні мають такий вигляд:

усі європейські університети повинні бути відкритими для реформ у технічній сфері з метою залишатися першими в передачі знань;

університети мають продовжувати постачати високоякісну й точну інформацію з метою підтримки високих стандартів вищої освіти;

кожен університет як державна установа має ділитися як змістом знання, так і сучасними засобами його отримання;

університети повинні прикласти більше зусиль для розповсюдження отриманого знання, особливо наукового, через інтернет-мережу;

університети повинні передбачити витрати на рекламу своїх електронних ресурсів в академічному суспільстві, а також серед широкої громадськості;

необхідно передбачити засоби заохочення науковців розміщати результати своїх досліджень в інтернеті, особливо таких, що містять компаративні європейські дані;

університети повинні підтримувати «культуру ноутбуків» для покращення процесу навчання й активнішого використання навчальних сайтів;

університети повинні запроваджувати інтегрований підхід до навчання, науки та публікацій – тобто комбінацію традиційного метода з електронним, ураховуючи особливості різних дисциплін [3].

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні **висновки**. Наразі європейська університетська освіта передбачає виконання університетом численних функцій чи місій – навчальної, наукової, міжнародної, культурної, егалітарної, економічної, етичної тощо, основна з яких, як і багато років потому, полягає в організації спільного пошуку знання викладачами та студентами. Умовами сьогодні визначається необхідність формування в цьому процесі нових професійних, управлінських, культурних та технічних навичок і вмінь.

Використання інтернету, формування “електронної” культури викладачів і студентів визнано необхідним, хоча й коштовним, засобом забезпечення кращого доступу до вищої освіти, умовою успішного навчання та проведення дослідження в європейському університеті сьогодні, методом подолання відставання від американських університетів. Серед дистанційних навчальних курсів найбільш популярними є курси з економічних, соціально-політичних дисциплін, іноземних мов та мистецтва.

У той же час означена мета – “кожному студенту – ноутбук, кожному професору – сайт” – ще не стала реальністю університетського життя, у зв’язку з чим європейські університети закликають вкладати більше коштів у виробку та розповсюдження високоякісного знання через інтернет, рекламу електронних ресурсів тощо.

Зарубіжний досвід зі створення нормативно-правового, організаційного, навчально-методичного, інформаційно-телекомунікаційного, матеріально-технічного, кадрового забезпечення дистанційного навчання потрібно активно використовувати, створюючи відповідне забезпечення в Україні, з урахуванням наявних умов для організації дистанційного навчання.

#### Література:

1. Шуневич Б. І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Шуневич Богдан Іванович. – К., 2008. – 509 с.
2. Douglass John Aubrey. How All Globalization is Local: Countervailing Forces and their Influence on Higher Education Markets / John Aubrey Douglass //Higher Education Policy. – IAU, 2005. – Vol. 18. – P. 445 – 473.
3. Flather Paul. The Spirit of Education. Keynote Speeches / Paul Flather. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europaeum.org/feu/?q=taxonomy/term/7>

Надійшла до редколегії 30.08.2010

**Ржевская А.В. Проблема использования интернета европейскими университетами в новую эпоху знаний**

*В статье приводится история использования интернета в обучении, основные трудности и рекомендации по их преодолению, сформулированные европейскими специалистами, особенности дистанционных курсов современности.*

*Ключевые слова: интернет как способ обучения, “электронная” культура, дистанционный курс, новые технологии в обучении.*

**Rzhevskaya, A. Difficulties in Using Internet by European Universities in the New Era of Knowledge**

*The article deals with Internet-in-Teaching history, basic difficulties and solutions given by the European experts, peculiarities of the modern distant courses.*

**Key words:** *internet as a way of teaching, e-culture, distant course, new technologies in education.*